

Biblioteks- och språkfrågor

Sammanfattning

I betänkandet behandlas nio motionsyrkanden från allmänna motionstiden 2007. Förslagen tar upp frågor som rör bibliotekslagens avskaffande, behovet av nationell biblioteksplan respektive skolbiblioteksstatistik och arbetsplatsbibliotek. Några yrkanden rör språkfrågor såsom finlandssvenskans ställning och framställningen av en svensk dialektordbok. Ett yrkande syftar till att svenska språket ska få ställning som officiellt språk genom lag.

Samtliga motionsyrkanden avstyrks av utskottet.

I betänkandet finns tre reservationer och ett särskilt yttrande.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Utskottets överväganden	5
Bibliotekslagens avskaffande	5
Nationell biblioteksplan	6
Nationell skolbiblioteksstatistik	7
Arbetsplatsbibliotek och bokombud	9
Lag om svenska språket	10
Ordbok över Sveriges dialekter	11
Finlandssvenskans ställning	12
Reservationer	15
1. Nationell biblioteksplan, punkt 2 (v, mp)	15
2. Nationell skolbiblioteksstatistik, punkt 3 (v)	15
3. Arbetsplatsbibliotek och bokombud, punkt 4 (s, v)	16
Särskilt yttrande	17
Finlandssvenskans ställning, punkt 7 (v)	17
<i>Bilaga</i>	
Förteckning över behandlade förslag	18
Motioner från allmänna motionstiden hösten 2007	18

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Bibliotekslagens avskaffande

Riksdagen avslår motion

2007/08:Kr345 av Fredrik Schulte (m).

2. Nationell biblioteksplan

Riksdagen avslår motion

2007/08:Kr304 av Esabelle Reshdouni m.fl. (mp) yrkande 7.

Reservation 1 (v, mp)

3. Nationell skolbiblioteksstatistik

Riksdagen avslår motion

2007/08:Kr232 av Inger Davidson (kd) yrkande 1.

Reservation 2 (v)

4. Arbetsplatsbibliotek och bokombud

Riksdagen avslår motion

2007/08:Kr308 av Matilda Ernkrans m.fl. (s).

Reservation 3 (s, v)

5. Lag om svenska språket

Riksdagen avslår motion

2007/08:Kr210 av Rolf K Nilsson och Inger René (båda m).

6. Ordbok över Sveriges dialekter

Riksdagen avslår motionerna

2007/08:Kr227 av Per Lodenius och Karin Nilsson (båda c),

2007/08:Kr269 av Thomas Strand (s) och

2007/08:Kr319 av Christer Engelhardt och Ann-Kristine Johansson (båda s).

7. Finlandssvenskans ställning

Riksdagen avslår motion

2007/08:Kr211 av Rolf K Nilsson (m).

Stockholm den 19 februari 2008

På kulturutskottets vägnar

Siv Holma

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Siv Holma (v), Cecilia Wikström i Uppsala (fp), Cecilia Magnusson (m), Margareta Israelsson (s), Anne Marie Brodén (m), Lars Wegendal (s), Mats Johansson (m), Anders Åkesson (c), Nikos Papadopoulos (s), Anne Ludvigsson (s), Hans Wallmark (m), Gunilla Carlsson i Hisings Backa (s), Dan Kihlström (kd), Olof Lavesson (m), Göran Persson i Simrishamn (s), Solveig Hellquist (fp) och Esabelle Reshdouni (mp).

Utskottets överväganden

Bibliotekslagens avskaffande

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsförslag om att bibliotekslagen ska avskaffas. Utskottet påminner om att lagen ska utvärderas i syfte att stärka bibliotekens roll samt att säkerställa tillgängligheten och avgiftsfriheten i framtiden.

Motionen

I *motion Kr345* föreslår Fredrik Schulte (m) att bibliotekslagen ska avskaffas. Motionären anser bl.a. att det finns risk att lagen hindrar förnyelse. Nya driftsformer, flexibla öppettider m.m. bromsas genom lagregleringen av biblioteken, menar han.

Utskottets ställningstagande

Bibliotekslagen (1996:1596) trädde i kraft den 1 januari 1997 och tillkom mot bakgrund av att det ansågs angeläget att vissa grundläggande principer lagfästes. Syftet var främst att säkerställa avgiftsfria boklån och ett över hela landet fungerande biblioteksnätverk. Lagen utökades genom beslut av riksdagen hösten 2004.

De avgiftsfria biblioteken har en viktig roll för att främja läsandet och nå nya grupper av läsare. Utskottet påminner om att det av budgetpropositionen framgår att regeringen under mandatperioden avser att utvärdera bibliotekslagen. Syftet med utvärderingen är att stärka bibliotekens roll samt att säkerställa tillgängligheten och avgiftsfriheten i framtiden.

Utskottet avstyrker därmed motion Kr345 (m).

Nationell biblioteksplan

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsförslag om att en nationell biblioteksplan ska utarbetas för att öka tillgången till bibliotek för alla medborgare. Utskottet påminner om det samarbete som påbörjats mellan Kulturrådet och Kungl. biblioteket kring det s.k. Sverigebiblioteket, som syftar till att allmänheten på ett enklare sätt ska få tillgång till Sveriges biblioteksresurser.

Jämför reservation 1 (v, mp).

Motionen

I *motion Kr304* av Esabelle Reshdouni m.fl. (mp) pekar motionärerna bl.a. på att många biblioteksfilialer har lagts ned, vilket slår hårt mot befolkningen och kulturlivet på mindre orter. De små biblioteksfilialerna i glesbygd eller förorter spelar en viktig roll för att ge människor tillgång till litteratur och därmed även ge dem möjlighet att behålla ett levande skriftspråk. Såväl besöken som utlåningen har minskat. Denna negativa trend behöver vändas. Motionärerna föreslår att riksdagen ska göra ett tillkännagivande om vikten av en nationell plan för att öka tillgången till bibliotek för alla medborgare (yrkande 7).

Utskottets ställningstagande

Hösten 2004 beslutade riksdagen att bibliotekslagen skulle utökas med tillägget att bibliotek och bibliotekshuvudmän inom det allmänna biblioteksväsendet ska samverka och att kommuner och landsting ska anta planer för biblioteksverksamheterna.¹

Enligt den dåvarande regeringen talade mycket för att samordnande insatser skulle kunna bidra till en bättre tillgång för medborgarna och en mer rationell användning av det allmännas resurser. En ökad planmässighet i dessa syften borde innebära att även bibliotekens traditionella läsfrämjande roll kunde preciseras och utvecklas.²

Kulturrådet och Kungl. biblioteket (KB) har tagit initiativ till och nyligen inlett ett samarbete kring det s.k. Sverigebiblioteket, ett nationellt bibliotekssamråd för samarbete och utveckling. Syftet är att allmänheten på ett enklare sätt ska få tillgång till landets biblioteksresurser, bl.a. via Internet. Ambitionen är att skapa en gemensam ingång till folkbibliotek, forskningsbibliotek, specialbibliotek och andra typer av bibliotek som är viktiga för både låntagare och studerande. I Sverigebiblioteket medverkar företrädare för myndigheter, organisationer och institutioner i Bibliotekssverige. Kulturrådet och KB har ett gemensamt samarbetsavtal som innefattar

¹ Bibliotekslagen (1996:1596) 7 a §.

² Budgetpropositionen för 2005 utg.omr. 17 s. 65.

former för samverkan och tar upp konkreta frågor som ska diskuteras, bl.a. upphovsrätt, internationell standardisering, digitala resurser och statistik.

Det finns även skäl att här påminna om den strategiska satsning på bibliotekssamarbete som gjorts inom Umeåregionen och som kulturutskottet fick information om under sin studieresa i Västerbottens län hösten 2007. Samarbetet involverar sex kommuner i länet. Syftet med satsningen är att förbättra biblioteksservicen och att öka tillgängligheten så att samtliga invånare i de aktuella kommunerna kan nås på lika villkor. Detta uppnås bl.a. genom tekniksamarbete och nya tekniska lösningar.

Genom de initiativ som här har redovisats torde motionsyrkandets syfte i huvudsak vara tillgodosett. De olika samarbetsformerna som nämnts ovan visar att det finns goda utvecklingsmöjligheter för biblioteken, både nationellt, regionalt och lokalt. Då det gäller bibliotekssamarbetet i Umeåregionen vill utskottet framhålla att det torde vara en särskild styrka för de medverkande kommunerna och biblioteken att de själva tagit initiativ till samverkan och att de själva beslutat hur samverkan ska utformas.

Utskottet finner – med hänvisning till det anförda – att det inte är påkallat att riksdagen gör ett uttalande om en nationell biblioteksplan. Motion Kr304 (mp) yrkande 7 avstyrks.

Nationell skolbiblioteksstatistik

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsförslag om att Kulturrådet ska ta fram en nationell skolbiblioteksstatistik. Utskottet, som anser att det finns fog för oro över skolbibliotekens utveckling, har inhämtat att Kulturrådet under innevarande år avser att samla in uppgifter på detta område och att en sammanställning av det statistiska materialet kan komma att publiceras under 2009.

Jämför reservation 2 (v).

Motionen

I *motion Kr232* av Inger Davidson (kd) hävdar motionären att skolbiblioteken är eftersatta och att utbudet av böcker och annat material är föråldrat och dåligt. Detta kan – i kombination med bristen på bibliotekarier – mycket väl vara anledningen till att läsandet minskat bland 9–14-åringar. Motionären konstaterar att kommunerna ansvarar för skolbiblioteken. Hon menar att det är ett problem att det aldrig tydligt definierats vilka krav som ska ställas på ett skolbibliotek. En viktig första uppgift inför framtida beslut är att ta fram ett ordentligt underlag angående skolbibliotekens aktuella situation. Regeringen bör därför under 2008 ge Kulturrådet i uppdrag att ta fram en nationell skolbiblioteksstatistik (yrkande 1).

Bakgrund

I bibliotekslagen (1996:1596) föreskrivs att det inom grundskolan och gymnasieskolan ska finnas lämpligt fördelade skolbibliotek för att stimulera skolelevernas intresse för läsning och litteratur samt för att tillgodose deras behov av material för utbildningen (5 §). Kommunerna ansvarar för folk- och skolbiblioteksverksamheten (7 §).

Kulturrådet är enligt förordningen (2001:100) om den officiella statistiken statistikansvarig myndighet då det gäller kultur- och fritidsområdet, vilket inkluderar biblioteksstatistiken. Den statistikansvariga myndigheten beslutar om statistikens innehåll och omfattning inom sitt statistikområde.

Utskottets ställningstagande

Den skolbiblioteksstatistik som finns att tillgå härrör från 2002 och är publicerad i Kulturrådets statistikserie.³ Endast drygt hälften, 53 %, av landets grundskoleelever hade 2002 tillgång till ett bibliotek på sin skola, antingen i form av en integrerad folkbiblioteksfilial eller i form av ett skolbibliotek som bemannats med personal minst sex timmar per vecka.

Liksom motionären känner utskottet viss oro över utvecklingen för skolbiblioteken i landet. Utskottet har emellertid inhämtat att Kulturrådet avser att samla in uppgifter på detta område under innevarande år och att en sammanställning av det statistiska materialet kan komma att publiceras under 2009. Syftet med motionsyrkandet är därmed tillgodosett.

Utskottet vill tillägga att regeringens kultur- och skolpolitik delvis har gemensamma mål, nämligen då det gäller att främja läsning och intresset för litteratur. Genom Statens kulturråd fördelas stöd till folk- och skolbibliotekens inköp av främst barn- och ungdomslitteratur och läsfrämjande insatser. En utvecklad strategi för att främja läsandet kommer även att ingå i en kommande översyn av de litteraturpolitiska insatserna. Som nämnts ovan avser regeringen att under mandatperioden utvärdera bibliotekslagen.

Slutligen bör nämnas att Kulturrådet i regleringsbrevet för 2008 har fått i uppdrag att redovisa åtgärder som vidtagits för att utveckla den nationella kulturstatistiken med inriktning mot barn och unga, bl.a. genom metodutveckling.

Med hänvisning till det anförda finner utskottet att motion Kr232 (kd) yrkande 1 inte föranleder någon åtgärd från riksdagens sida. Motionen avstyrks.

³ Skolbiblioteken 2002. Kulturen i siffror 2003:3.

Arbetsplatsbibliotek och bokombud

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsförslag om att riksdagen ska göra ett tillkännagivande om vikten av läs- och skrivfrämjande, arbetsplatsbibliotek och bokombud. Utskottet framhåller de åtgärder som görs för att främja läsning och att det även finns möjlighet att erhålla bidrag från Kulturrådet för kultur i arbetslivet såsom t.ex. långsiktiga läsfrämjande projekt.

Jämför reservation 3 (s, v).

Motionen

I *motion Kr308* föreslår Matilda Ernkrans m.fl. (s) att riksdagen ska göra ett tillkännagivande om vikten av läs- och skrivfrämjande, arbetsplatsbibliotek och bokombud. För dem som inte självmant söker sig till en bokhandel eller ett folkbibliotek måste böckerna finnas nära och rekommenderas av personer i deras närhet. Av den anledningen spelar arbetsplatsbibliotek och bokombuden en viktig roll. Inte ens på mycket gynnsamma arbetsplatser är det självklart att det finns ett arbetsplatsbibliotek. Även om folkbiblioteken kan söka bidrag från Kulturrådet för arbetsplatsbibliotek krävs en viss egenfinansiering, vilket kan utgöra ett hinder för etablering av arbetsplatsbibliotek.

Utskottets ställningstagande

Utskottet har i det föregående pekat på regeringens insatser för att främja läsning genom Kulturrådets stöd till folk- och skolbibliotek för inköp av litteratur. Kulturrådet har även möjlighet att besluta om bidrag för att främja en bred kulturverksamhet med arbetsplatsen och arbetsgemenskapen som utgångspunkt, bl.a. genom stöd till långsiktiga läsfrämjande projekt.⁴

I sin årsredovisning för 2006 redogjorde Kulturrådet för resultatet av ett regeringsuppdrag om läsfrämjande verksamhet på arbetsplatser. Erfarenheter från de projekt som Kulturrådet har gett stöd till visar att arbetsplatsbiblioteken i sig har en betydande läsfrämjande effekt. Viktiga läsfrämjande faktorer är bl.a. närheten till böcker och förekomsten av bokombud som motionären påpekar.

Kulturrådet stödde 2007 en samlad nationell satsning från LO-förbunden för att inrätta arbetsplatsbibliotek. Satsningen genomförs i samarbete med ABF och Sveriges Författarförbund och omfattar bl.a. utbildning av lokala bokombud och olika former av läsfrämjande aktiviteter.

⁴ Bidrag till arbetsplatsbibliotek lämnas från anslag 28:2 *Bidrag till allmän kulturverksamhet, utveckling samt internationellt kulturutbyte och samarbete.*

Sammantaget finner utskottet att syftet med motionen redan är tillgodosett. Det finns därför inte någon anledning för riksdagen att göra ett tillkännagivande med anledning av förslaget. Motion Kr308 (s) avstyrks.

Lag om svenska språket

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsförslag som syftar till att det i lag ska slås fast att svenska språket är officiellt språk i Sverige. Utskottet påminner om att en särskild utredare har i uppdrag att utarbeta ett förslag till språklag. Resultatet av utredarens arbete ska redovisas inom kort och bör inte föregripas av riksdagen.

Motionen

I *motion Kr210* av Rolf K Nilsson och Inger René (båda m) föreslår motionärerna att riksdagen i lag ska slå fast att svenska språket är officiellt språk i Sverige.

Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar att det inte finns några föreskrifter i svensk lag som slår fast svenska språkets ställning. En förklaring till detta är förmodligen att det sedan länge ansetts självklart att det gemensamma språket i Sverige är just svenska. I några författningar finns dock föreskrifter om svenska språkets användning i vissa situationer.

En särskild utredare har i uppdrag att utarbeta ett förslag till språklag. De av riksdagen godkända språkpolitiska målen ska vara en grund för arbetet⁵, liksom de överväganden som tidigare gjorts av Språkkommittén i fråga om en språklagstiftning i betänkandet Mål i mun (SOU 2002:27). En lagreglering ska avse svenska språkets status och ge en tydlig signal om den vikt som svenska språket har. Utredaren ska redovisa sitt uppdrag senast den 29 februari 2008 (dir. 2007:17 och 2007:181).

Resultatet av utredarens arbete ska redovisas inom kort. Detta och regeringens ställningstagande till förslagen bör inte föregripas av riksdagen. Motion Kr210 (m) avstyrks därför.

⁵ Prop. 2005/06:2, bet. 2005/06:KrU4, rskr. 2005/06:89.

Ordbok över Sveriges dialekter

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår tre motionsyrkanden om Ordbok över Sveriges dialekter. Utskottet hänvisar till att planerna på att framställa ett mindre dialektlexikon framskrider. Forskare och allmänhet har alltjämt tillgång till den stora samling med dialektord som finns vid Institutet för språk och folkminnen i Uppsala.

Motionerna

I tre motioner tas frågan om en ordbok över Sveriges dialekter upp.

I *motion Kr269* av Thomas Strand (s) föreslår motionären ett tillkännagivande som syftar till att regeringen i sin kulturpolitik ska beakta värdet av en ordbok över Sveriges dialekter.

I *motion Kr227* av Per Lodenius och Karin Nilsson (båda c) föreslås att utgivningen av dialektordboken ska skyndas på, exempelvis genom att huvudansvaret för projektet överförs till Institutionen för nordiska språk vid Uppsala universitet.

Förslaget i *motion Kr319* av Christer Engelhardt och Ann-Kristine Johansson (båda s) syftar till att arbetet med den tryckta dialektordboken och dokumentationen av våra dialekter ska intensifieras.

Bakgrund

Institutet för språk och folkminnen är central myndighet på språkets område. Institutet har till uppgift att bedriva språkvård och på vetenskaplig grund öka, levandegöra och sprida kunskaper om språk, dialekter, folkminnen, namn och språkligt burna kulturarv i Sverige. Dialektverksamheten inom institutet bedrivs i Göteborg, Lund, Umeå och Uppsala. Orterna har olika geografiska upptagningsområden. Projektet Ordbok över Sveriges dialekter är lokaliserat till Uppsala.

Utskottets ställningstagande

Yrkanden liknande de nu aktuella behandlades utförligt och avstyrktes av kulturutskottet våren 2007 (bet. 2006/07:KrU6 s. 7 f.).

Projektet Ordbok över Sveriges dialekter (OSD) startade 1954 och bedrivs fortlöpande av dialektavdelningen inom Institutet för språk och folkminnen även om utgivningen av själva ordboken är vilande. Tanken var att ordboken skulle ersätta Johan Ernst Rietz Svenskt dialektlexikon från 1862–1867. OSD har hittills kommit ut med tre häften, ett 1991, ett 1994 och ett 2000. Det tredje häftet avslutas med substantivet *back* ”trälåda med låga kanter”.

Det omfattande dialektmaterialet, drygt 7 miljoner belägg, och den takt det tagit att producera de tre första häftena har inneburit att man inom institutet nu i stället inriktar sig på att ta fram ett dialektlexikon på mellan 600 och 800 sidor. Arbetet beräknas kräva tre årsarbetskrafter under tio år. Lexikonet är i första hand avsett för en intresserad allmänhet. Artiklarna som ska ligga till grund för lexikonet kommer efter hand att läggas ut på hemsidan och bli sökbara. Under 2007 har arbetet med lexikonet framskridit. Bland annat har ett redigeringsprogram utvecklats som ska tas i bruk i februari 2008.

Utskottet har för sin del inte något att erinra mot institutets arbete med att framställa en mindre omfattande dialektordbok. Det är emellertid angeläget att understyrka att såväl forskare som allmänhet alltjämt har möjlighet att ta del av det stora insamlade materialet om 7 miljoner belägg som finns på dialektavdelningen i Uppsala. Motionerna Kr227 (c), Kr269 (s) och Kr319 (s) bör inte föranleda någon åtgärd från riksdagens sida. De avstyrks.

Finlandssvenskans ställning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår en motion om finlandssvenskans ställning i Finland. Utskottet framhåller att Sverige och Finland samverkar för att stärka svenska språkets ställning i Finland och finska språkets ställning i Sverige. Betydande insatser görs för att främja kulturutbytet mellan länderna. Det är utskottets förhoppning att kulturutbytet även i fortsättningen kommer att vara livligt.

Jämför särskilt yttrande (v).

Motionen

Rolf K Nilsson (m) föreslår i *motion Kr211* att Sverige ska verka för fler konkreta insatser i syfte att främja kulturutbytet mellan Sverige och Finland och på så sätt bidra till att stärka eller bibehålla det svenska språkets kulturhistoriska betydelse i Finland.

Bakgrund

Svenskans ställning i Finland är lagskyddad. En ny språklag trädde i kraft den 1 januari 2004. Lagen som gäller nationalspråken svenska och finska tillämpas av statliga förvaltningsmyndigheter och kommuner. Myndigheterna ska säkerställa individens språkliga rättigheter. Cirka 250 000 personer är svenskspråkiga.

Svenskan är inte längre obligatoriskt examensämne i studentexamen, vilket troligen påverkar språkets ställning. Inom den finländska språkvårdsmyndigheten Forskningscentralen för de inhemska språken arbetar avdelningen Svenska språkbyrån med det svenska riksspråket i Finland. Språkbyrån ägnar sig åt rådgivning, lämnar rekommendationer om ord, ordformer, böjning, uttal, betydelse, etymologi, ordföljd, satskonstruktion m.m.

Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar inledningsvis att varje land svarar för det egna landets språkpolitiska insatser. Detta hindrar inte att Sverige och Finland samverkar för att stärka svenska språkets ställning i Finland och finska språkets ställning i Sverige.

Som exempel på de insatser som görs från svensk sida då det gäller svenskans ställning i Finland kan nämnas det svenskfinska tv-utbytet, som bedrivs ömsesidigt av de båda länderna. Finland svarar för kostnaderna för utsändningen av en svensk programkanal i Finland och för överföringen av en finsk programkanal till Sverige. På motsvarande sätt svarar Sverige för kostnaderna för utsändningen av en finsk programkanal i Sverige och för överföringen av en svensk programkanal till Finland.⁶

Vidare kan nämnas att samarbetet mellan Finlands och Sveriges språkoragan, Svenska språkbyrån respektive Språkrådet, är mycket livligt och att det sker ett dagligt utbyte mellan de båda institutionerna.

Via Kulturrådet stöder svenska staten olika ändamål som bl.a. främjar även svenska språket i Finland. Ett exempel är Hanaholmens kulturcentrum för Sverige och Finland som tilldelas drygt 900 000 kronor årligen. Hanaholmens huvudsyfte är att främja kulturutbytet och samarbetet mellan Sverige och Finland på samhällslivets olika områden. Genom olika seminarier, konstutställningar, författarbesök, konserter, filmaftnar och diskussioner bidrar Hanaholmen till att en kontinuerlig dialog pågår mellan våra två länder.⁷ Även andra institutioner, organisationer och fria grupper verksamma i Sverige söker stöd hos Kulturrådet för turnéer, gästspel och utställningar i utlandet, således även i Finland. Under 2007 gav Kulturrådet bidrag bl.a. till en turné i Finland av Riksteaterns och Regionteatern Blekinge Kronobergs uppsättning av *Utvandrarna*. Riksteatern har tillsammans med Svenska ambassaden i Helsingfors genomfört tre större turnéer med svenskspråkig teater i Finland sedan 2004. Vidare kan svenskspråkig litteratur från Finland erhålla svenskt utgivningsstöd om böckerna ges ut på förlag i Sverige eller om de ges ut av förlag i Finland i samarbete med ett svenskt förlag. Stödet kan endast sökas av det svenska förlaget.

⁶ Den finska programkanalen sänds i det digitala marknätet i Stockholmsområdet, Västerås och Uppsala och finns även tillgänglig i Com Hems analoga utbud i samma tre områden. Kanalen finns också som en tilläggskanal i Com Hems samtliga kabelnät.

⁷ Medel anvisas från anslag 28:2 *Bidrag till allmän kulturverksamhet, utveckling samt internationellt kulturutbyte och samarbete*, anslagspost 4 *Bidrag till internationellt kulturutbyte*.

Barnbokskatalogen, som årligen ges ut av Kulturrådet och som förtecknar alla barn- och ungdomsböcker som publicerats i Sverige under året innehåller även finlandssvenska titlar som finns i distribution i Sverige. Katalogen trycks i 400 000 exemplar och distribueras till Finland i den mån den efterfrågas. Information om hur Barnbokskatalogen kan användas i svenskundervisningen har också sänts till undervisningsministeriet i Finland.

Utskottet konstaterar att betydande insatser görs från svensk sida för att främja kulturutbytet mellan länderna. Under en lång period har Sverige och Finland haft en gemensam historia som bidragit till känslan av samhörighet mellan länderna. Det är därför utskottets förhoppning att kulturutbytet mellan länderna även i fortsättningen kommer att vara livligt. Det är självklart att det finns ett intresse i Sverige för att svenskans ställning ska bevaras i Finland, liksom det finns ett intresse i Finland för att finskans ställning ska främjas i Sverige.

Enligt utskottets uppfattning bör motion Kr211 (m) inte föranleda någon åtgärd från riksdagens sida. Motionen avstyrks.

Reservationer

Utskottets förslag till riksdagsbeslut och ställningstaganden har föranlett följande reservationer. I rubriken anges vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

1. Nationell biblioteksplan, punkt 2 (v, mp)

av Siv Holma (v) och Esabelle Reshdouni (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2007/08:Kr304 av Esabelle Reshdouni m.fl. (mp) yrkande 7.

Ställningstagande

Som framgår av motion Kr304 (mp) har många biblioteksfilialer lagts ned, vilket slår hårt mot befolkningen och kulturlivet på mindre orter. De små biblioteksfilialerna i glesbygd eller förorter spelar en viktig roll för att ge människor tillgång till litteratur och därmed även ge dem möjlighet att behålla ett levande skriftspråk. Trots ökat öppethållande på biblioteken har besöken minskat med nära 10 %. Även utlåningen har minskat. Denna negativa trend behöver vändas. Vi är väl medvetna om att folkbiblioteken är en kommunal angelägenhet. Icke desto mindre menar vi att det nu är hög tid att staten tar ett samlat grepp om biblioteken. Regeringen bör därför se till att en nationell plan utarbetas för att öka tillgången till bibliotek för alla medborgare.

Vad vi här har framhållit bör riksdagen som sin mening ge till känna för regeringen. Det innebär att riksdagen bör bifalla motion Kr304 (mp) yrkande 7.

2. Nationell skolbiblioteksstatistik, punkt 3 (v)

av Siv Holma (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2007/08:Kr232 av Inger Davidson (kd) yrkande 1.

Ställningstagande

Jag kan konstatera att skolbiblioteken i många fall är eftersatta och att utbudet av böcker och annat material är föråldrat och dåligt. Detta i kombination med bristen på bibliotekarier kan mycket väl vara anledningen till att läsandet minskat bland 9–14-åringar. Ett första steg för att komma till rätta med de missförhållanden som råder är att ett ordentligt statistiskt underlag tas fram som visar den aktuella situationen vid skolbiblioteken. Jag anser därför att regeringen ska ge Kulturrådet i uppdrag att ta fram en nationell skolbiblioteksstatistik.

Vad jag här har framhållit bör riksdagen som sin mening ge till känna för regeringen. Det innebär att riksdagen bifaller motionen Kr232 (kd) yrkande 1.

3. Arbetsplatsbibliotek och bokombud, punkt 4 (s, v)

av Siv Holma (v), Margareta Israelsson (s), Lars Wegendal (s), Nikos Papadopoulos (s), Anne Ludvigsson (s), Gunilla Carlsson i Hisings Backa (s) och Göran Persson i Simrishamn (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2007/08:Kr308 av Matilda Ernkrans m.fl. (s).

Ställningstagande

Liksom motionärerna bakom motion Kr308 (s) anser vi att det krävs ett engagemang och ett målinriktat läsförfrämjande arbete för att nå människor som inte läser eller skriver. Förekomsten av ett bibliotek på orten där man bor eller det förhållande att böcker är billiga är inte tillräckligt. För dem som inte självmant söker sig till ett folkbibliotek eller en bokhandel måste böckerna finnas nära och rekommenderas av personer i deras närhet. Av den anledningen spelar arbetsplatsbiblioteken och bokombuden en viktig roll. Inte ens på mycket gynnade arbetsplatser är det självklart att det finns ett arbetsplatsbibliotek. Även om folkbiblioteken kan söka bidrag från Kulturrådet för arbetsplatsbibliotek så krävs en viss egenfinansiering, vilket kan utgöra ett hinder för etablering av arbetsplatsbibliotek. Vi anser att läs- och skrivförfrämjande insatser, arbetsplatsbibliotek och bokombud är viktiga faktorer som gör det möjligt för människor att bli engagerade samhällsmedborgare i vår demokrati.

Vad vi här har framhållit bör riksdagen som sin mening ge till känna för regeringen. Det innebär att riksdagen bifaller motion Kr308 (s).

Särskilt yttrande

Finlandssvenskans ställning, punkt 7 (v)

Siv Holma (v) anför:

Jag instämmer i utskottets förhoppning att kulturutbytet mellan Sverige och Finland även i fortsättningen kommer att vara livligt. Mot den bakgrunden vill jag påminna om att den finska redigerade programkanal som sänds i det digitala marknätet i Sverige bara når Stockholmsområdet, Västerås och Uppsala. Vänsterpartiet föreslog i sin budgetmotion 2007/08: Kr279 en ökning med 10 miljoner kronor av anslag 27:2 *Utbyte av TV-sändningar mellan Sverige och Finland*. En sådan utökning av anslaget skulle ha inneburit att tv-utbytet hade kunnat byggas ut till att omfatta även dem som talar finska och tornedalsfinska i de s.k. förvaltningsområdena i Norrbotten.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Motioner från allmänna motionstiden hösten 2007

2007/08:Kr210 av Rolf K Nilsson och Inger René (båda m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att lagstadga svenska som officiellt språk i Sverige.

2007/08:Kr211 av Rolf K Nilsson (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige bör verka för att fler konkreta insatser görs i syfte att främja kulturutbytet mellan Sverige och Finland och på så sätt bidra till att stärka – eller åtminstone bibehålla – det svenska språkets fortsatta kulturhistoriska betydelse i Finland.

2007/08:Kr227 av Per Lodenius och Karin Nilsson (båda c):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om Ordbok över Sveriges dialekter.

2007/08:Kr232 av Inger Davidson (kd):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att under 2008 ge Kulturrådet i uppdrag att ta fram en nationell skolbiblioteksstatistik.

2007/08:Kr269 av Thomas Strand (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen i sin kulturpolitik beaktar värdet av en ordbok över Sveriges dialekter.

2007/08:Kr304 av Esabelle Reshdouni m.fl. (mp):

7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om vikten av att en nationell plan för att öka tillgänglighet och tillgång till bibliotek för alla medborgare tas fram.

2007/08:Kr308 av Matilda Ernkrans m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om läs- och skrivfrämjande, arbetsplatsbibliotek och bokombud.

*2007/08:Kr319 av Christer Engelhardt och Ann-Kristine Johansson
(båda s):*

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om arbetet med den tryckta ordboken och med dokumentationen av våra dialekter.

2007/08:Kr345 av Fredrik Schulte (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att bibliotekslagen bör avskaffas.